

Izbaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. ti-
skovnega društva do-
ljujejo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posebni listi dobajo
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 40.

V Mariboru, dne 5. oktobra 1899.

Tečaj XXXIII.

Hudi časi.

Maribor, dne 4. oktobra.

Nemški pretepači in razgrajachi iz držav-
nega zbrca so zmagali! Novo ministerstvo
se sicer ni moglo vzeti iz njihovih vrst, ker
v državnem zboru nimajo večine, zato pa
se je sestavilo iz uradnikov, ki so z malimi
izjemami zagrizeni pristaši nemških obstruk-
cionistov. Grof Clary, naš štajarski namestnik,
je ministerski predsednik in poljedelski mi-
nister, dr. Körber minister za notranje za-
deve, Welsersheimb za deželno brambo,
Wittek za železnice, Chledovski za Galisko,
Kniazolucki postane vodja finančnega mi-
nisterstva, dr. Stibral trgovskega in dr. Hartel
naučnega ministerstva. Vodilno ulogo v novem
ministerstvu bo igral dr. Körber, o katerem
vsi nemški listi pišejo z velikim zadovoljstvom,
da je odločen Nemec. Grof Clary je le okrasek
novega ministerstva, njegova največa naloga
bo, da spravi nemške konservativce iz držav-
nozborske desnice. Isto nalogo bosta glede
Poljakov prevzela Chledovski in Kniazolucki.
Ako se konservativni Nemci in Poljaki od-
krhnejo od državnozborske desnice, potem je
večina minola, in uradniško ministerstvo bo
imelo lahko delo, da se vrže z vso silo na
Čehe in Jugoslovane.

Novo ministerstvo ima nalogo, da zopet
popravi omajano nemško premoč v državi,
to se pravi, da vzame Slovanom na jedni
strani vse, kar jim daje z Nemci enake pravi-
ce, a da na drugi strani Nemcem zagotovi
vse, kar jim je potrebno za nadvlado in tla-
čenje slovanskih narodov. Krasna naloga!

Ministerstvo s takim programom, četudi ne-
koliko prikritim, je očitno žaljenje in drzno
izzivanje slovanskih narodov. Tako mini-
sterstvo zahteva od nas Slovanov brezobzirno
in najodločnejšo opozicijo. Pravim, od nas
Slovanov zahteva brezobzirno opozicijo. Av-
strijski Nemci bi v enakem položaju namreč
ne ostali samo pri opoziciji, kakor so poka-
zali v zadnjem času. Mi Slovani pa ne smemo,
ne moremo tako daleč. Ako bi mi Slovani
delali take nemire, hitro bi imeli obsedno
stanje po naših krajih in puške bi pokale na
naše ljudi. Nemcem se ni storilo nič zalega
zaradi nemirov, ampak še sedanje minister-
stvo je moralo njim na ljubo odstopiti in
dobili so sedaj sebi prijazno ministerstvo.
Vse radi tega, ker so Nemci, a mi smo pre-
zirani in tlačeni, ker smo Slovani. Na nas
se sme streljati, mi se smemo pobijati kakor
psi, ker smo — Slovani. Na Dunaju se sedaj
v gotovih krogih odgovarja na vprašanje:
«Kaj pa če sedaj Slovani začnejo nemire,
kakor prej Nemci?» Odgovor: «Slovane po-
strelimo!»

Človeku bi zavrela kri, kadar sliši in
izve kaj takega. Toda ne sme nam zavreti!
A smemo pa krčiti svoje pesti, skripati z
zobmi ter si dušo polniti z neminljivo a
opravičeno jezo nad neznosnimi razmerami,
v katerih živimo avstrijski Slovani. Zajedno
s to jezo pa si napolnjujemo svojo dušo tudi
z upanjem po lepši bodočnosti. Mi Slovani
ne bomo zmeraj sužnji in hlapci avstrijskih
Nemcev, mi hočemo biti svobodni, prosti...
in za to hočemo sedaj delati s podvojenimi
silami. — Kaj bodo storili naši državni poslanci

v državnem zboru v sedanjem, za Slovane
nesrečnem času? Mi nimamo pravice, dajati
našim poslancem kakih nasvetov, toda imamo
pravico, kritikovati njih postopanje. Ako bi
kateri naših poslancev upal podpirati novo
ministerstvo, imenovati bi ga morali mi in
ves narod, da je izdajica, da je slovenski
lskariot. Novo ministerstvo je liberalno, ka-
pitalistično in nemško, in v taka ministerstva
verno, kmečko in narodno-zavedno slovensko
ljudstvo nima zaupanja. Naši poslanci so
sedaj le v opoziciji na pravem mestu, in
tamkaj ob strani Čehov. Čehi so bili vedno
naši prijatelji in sedaj, ko pretijo njim in nam
hudi časi narodnega in gospodarskega boje-
vanja, oklenimo se jih trdno in zvesto!

Politični položaj.

Knez Liechtenstein ni mogel sestaviti
ministerstva, in zato se je poverila sestava
grofu Claryju. Kako je Claryjevo ministerstvo
sestavljeno in s kako nalogo začne svoje de-
lovanje, o tem govorimo v uvodnem članku.
Vsa javnost pripoznava, da Claryjevo mini-
sterstvo stoji bliže nemške razgrajache manj-
šine kakor slovansko-nemške večine. Storil
se je torej nenavaden, za državno veljavo
jako nevaren korak, da se je ugodilo državno-
zborski manjšini, ne pa večini. Ako kdo meni,
da ni bilo drugega izhoda iz nemirov in
pretepanja, da desnica ni mogla premagati
obstrukcije, potem je to krivo mnenje. Desnica
bi že premagala obstrukcijo, a imeti bi morala
vajeti v rokah in vso prostost vladanja. Tega

Listek.

Klobukova povest.

(V. Hálek. — Jan Stanovsky.)

(Dalje.)

Vse to je pa le igrača proti temu, kadar
pride zima in z zimo pust. Takrat drči kočija
za kočijo že od šeste ure zvečer, in to ro-
potanje ne preneha prej, dok ni zopet šesta
ura — zarana. In ta zima! Pod vozom siče,
kakor bi dirjali po samih gadih, in mrazi
tako, da se moram čuditi, da ne postane iz
vsakega diha cima. Vse se zavija v kožuho.
I mačka zleze v zapečnik, da ji je toplo;
samo jaz moram čepeti na glavi, kakor da
bi mi kdo to plačal. Ušesa imam zmrle kakor
kos ledu, za nohte me vjeda mraz, kakor bi
bili moji nohti kako preskrbovalno vspreje-
tišče! Sam Cukrle (pes) me je danes omi-
loval, ko sva se z gospodarjem odpravljala
na pot. Da, lahko je milovati, če je človek
Cukrle in ima doma toplo stanovanje. Toda
biti klobuk na glavi kočijaža v pustnem času,
je hujše, nego biti najrevnejšim psom!

Naložila sva doma. Dame so zdevali v
kočijo — o, skomine so mi prišle po mi-
nistru! Ta vonjava, to šumenje svilnih ženskih

kril, ti klobuki, bratje iz roke mojega očeta,
slutite-li, kaka osoda vas čaka? Kočijaž kolne,
da se mu kadi od ust, ker mrhe vozijo leno
— meni pa je to ravno všeč. Pokukal in
poškilil sem z drobnim očesom na umeščene
dame... ti šopki na njih glavah! Ti po-
mladni cveti v taki zimi! In jutri?

V salonu so. Kaj tukaj zvedavih trpinov
pred salonom stoji, da bi videli, kako srečni
so bogatini! In jaz? Le za trenotek, in to le
mimogrede, pogledal sem na plesišče, da bi
se v bolesti spomnil, da sem v tem salonu
igral pred nedavnim prvo ulogo z ministrovo
glavo. Razlegala se je godba. Sluh me je za-
puščal; če bi se ne bil že malo naučil od
fjakrista kleti, mogoče bi se bil razplakal,
da se nisem več mogel v «kolu zavrteti!»

«Kaj pomaga!» pravil je moj gospodar,
in peljala sva že druge goste. Bil sem že
pijan samega gledanja te prevzetne človeške
razkošnosti in še danes se čudim, da se
nisem prekucnil s svoje glave. Pa da ne po-
zabim: danes ni bila nedelja in vendar je
bila glava kočijaževa — počesana. Peljalo je
toliko voz na bal, kakor da bi delili tam
srečo. Moj gospodar je danes bolj mlaskal s
svojim debelim jezikom, nego kadar je dežilo.
Kadar je mlaskal, bilo je to znamenje naj-
višje sreče. Danes bi bil mlaskal nepretrgoma,

da ni moral zdaj in zdaj kričati «hijo!» v
znamenje, naj se mu ognejo.

Konečno sva pripeljala zadnje goste in
nastopila je doba počitka, pa tudi doba v
mozg segajoče zime. Pri vožnji se klobuk
vendar malo ogreje, zdaj pa stati in zijati
pri salonu, dok ne zavpije kateri gost, da se
hoče peljati domu!

Pripoznam, da sem za blaženih dob zelo
rad plesal; zdaj pa stati pred plesiščem in ne
smeti plesati — to je zelo hudo! — to je
hujše, nego lačen stati v kuhinji in jesti le
vonjavo jedil! In ta zima! Zobje mi klepe-
čejo kakor bi bil vedro vina spil; trepavnice
na očesih imam težke, kakor rigelji (po-
krovi) na piskrih; ude otrple, kakor bi bilo
v njih pol centa svinca; kosti zime preprh-
nele, kakor predpotopne zveri; kdo bi ne
zajecal iz ozkega grla: «Zakaj o Bog, si me
vstvaril?» Toda niti zajecati ne morem, kajti
zamrla mi je beseda v ustih in primrznila k
jeziku. Na vsem telesu trepetam, kakor da
bi se bil skopal pod ledom; komaj da čutim
še življenje v sebi.

Tu zazveni hipoma: «Fijaker!»

Čujte, kaka hvala za prestane muke!
Komaj se pripeljeva domu, zapodi me ko-
čijaž pod mizo. Suh sem sicer kakor kost,
telebnil sem pa vendar ob tla, kakor bi

pa ni imela že od Badenija sem, zato tudi ni mogla ničesa storiti. Ministerstva niso bila vzeta iz desničarske večine in so cincala med večino in manjšino. Odločnega koraka niso storile. Kaj bo sedaj s Slovani, ko veje zopet nam tako neprijazna sapa kot že dolgo ne? Tlačeni bomo, tepeni bomo, izročeni bomo nemški gospodaželjnosti in krutosti, toda ugonobili nas ne bodo, mi zaupamo v svojo lastno moč in božjo pravico. Vsak narod, ki je nastopal s krivico in krutostjo, še je bil kaznovan in tudi nemška podlost bo prej ali slej kaznovana. Slovani pa stojmo trdno in složno skupaj v sedanjih slabih časih.

Se naj kmetje veselijo?

Se naj kmetje veselijo novega ministerstva? Nikdar ne! Novi ministri so nemški liberalci, pristaši one stranke, ki je že tako globoko privedla kmeta, obrtnika in delavca v siromaštvo in bedo. Liberalna stranka je stranka kapitalistov, stranka borzijancev in trgovskih spekulantov, največjih škodljivcev kmečkega stanu. Pristaši teh škodljivcev so sedaj na krmilu. Kmetje se toraj naj ne veselijo, ampak naj trepetajo pred novim ministerstvom, novim političnim tokom. Slabi časi se začnejo tudi zanje. Posebno naši slovenski kmetje nimajo nič dobrega pričakovati. Nemec že sploh nima mnogo srca za slovenski narod, liberalen Nemec pa celo nič. Liberalni Nemci so najhujši sovražniki našega naroda. Zato pa, slovenski kmetje, terjajte od svojih poslancev, naj delajo novi vladi in vsaki ji nasledujoči liberalni vladi najstrožjo opozicijo, naj gledajo liberalcem na prste ter jim prikrajšajo njih politično življenje.

Socialdem. in narodno vprašanje.

Shod avstrijske socialdemokracije, ki se je pred kratkim vršil v Brnu, se je bavil tudi z jezikovnim vprašanjem. Sicer socialdemokratje kaj pametnega malokedaj stuhtajo, a v tej reči so vendar enkrat prišli s pametnimi nazori na dan. Izrekli so se za jednakopravnost avstrijskih narodov in izpovedali, da je nemški državni jezik v Avstriji neumnost. Mi smo radovedni, ali bodo ta sklep uvaževali tudi spodnjestajarski sociji, ki so bili v narodnem oziru z nemškutarji na isti stopinji. Posebno med mariborskimi sociji jih je mnogo, ki so dosedaj strastno nemškutarili. Sedaj so dobili dovoljenje, da smejo biti zopet Slovenci. Ali bodo ubogali?

Rusi o Slovencih.

Tudi Rusi so se začeli zanimati za ostale Slovane. Knez Dimitrij Gahcyn piše v «St.

Petersburskih Vedomostih» pod imenom D. Muravlin razpravo «U Slovencev». Knez je nedavno potoval po slovenskih krajih ter se mudil tudi v Ljubljani. Iz krasnega članka vejeta ljubezen in navdušenje do našega naroda in naše lepe domovine.

Vojska.

Vojska mej Anglijo in Transvalom je dejstveno že napovedana, akoravno predsednik Krüger še ni prejel uradne napovedi. V zadnjem angleskem ministerskem svetu je stavil minister Chamberlain take pogoje, da jim Transvalci nikdar ne morejo pritrditi. Zahteva se namreč od njih, da plačajo vse stroške, kar jih je imela že sedaj Anglija s pripravami za vojno, da odstranijo vse utrdbe, odpravijo nekaj poslaništev, ki Angležem niso ljuba, in sploh pripoznajo Anglijo kot najvišjega gospodarja v vseh večjih zadevah. To pač ni prav nič drugega, nego pravcata napoved in Krüger je že v tem smislu uravnal vse svoje korake.

Dopisi.

Ponikva. Naše kmetijsko bralno društvo sklicalo je v svojem dveletnem obstanku na 1. t. m. svoje ude in prijatelje k dvanajstemu običnemu zborovanju, katero je obiskalo za naše razmere precejšnje število domačinov, pa tudi več tujih gostov, med katerimi smo z veseljem pozdravili tudi več gg. učiteljev in učiteljic iz Šmarja, od Sv. Vida in Sv. Petra v Med. selu od Sv. Marka ter drugo gospodo iz Celja in Šmarja.

Po prelepem jednatem pozdravu društvenega predsednika č. g. župnika A. Kreft-a, v katerem je pokazal nujno potrebo pojasnjevati ljudstvu nevarne razmere sedanjega časa in razkrivati nasilne in zavratne nakane naših sovražnikov glede vere in narodnosti, nastopil je dež. poslanec g. dr. Jožef Srnec, kateri se je blagohotno odzval pozivu našega društva. Njegova beseda je priprosta in zares priljudna, pride iz srca in zna najti zopet v srca pot. Ko je opisoval stisko in preganjanje našega naroda, videli smo solznate bisere v njegovih očeh, pa tudi marsikateri drugi imel je solznate oči. Narisal je z živimi črtami zgodovino slovenskega tlačanstva pod oholim nemškim graščakom in pod sovražnim mu nemškim mestjanom, kateri je imel vse predprave do obrti. Opisal je čas gibanja in duševnega vstajenja med Slovenci, spominjal se mož budilcev našega naroda in med njimi z navdušenjem omenil našega ro-

jaka neumrljivega Slomškega. — Omenil je veliko sovražstvo, katero kažejo Nemci do Slovencev v dež. zbornici in tudi zunaj zbornice v vsakdanjem življenju. Kot vzrok temu sovražstvu navedel je, da Nemci spoznajo, da Slovenci vkljub vsem sovražnim pritiskom vendar vstrajno napredujemo zaradi svoje brihtnosti, marljivosti in zadovoljnosti.

Ravno vsled teh lastnosti pa sme in mora biti vsak Slovenec ponosen na svojo narodnost in svoj materni jezik. Mi Slovenci smo še edina mogočna in široka reka, čez katero se brani postaviti Prusom in Prusakom most od severnega do jadranskega morja, pri katerem tudi naši nemški nacionanci tako pridno očetnjavo-ovadušno pomagajo zidati. Zategadelj so ravno zoper nas napeli vse žile in vse moči; ustanavljajo sovražna nam društva, kupujejo od slovenskih kmetov posestva, da bi nas tako preje izpodrinili in naše slovenske pokrajine namazali s črno-rudeče-rumenimi barvami. Opisal je krivice, katere se nam godijo v Gradcu, kjer za nas ni srca, ni pravice, kjer se z našim denarjem podpirajo naši sovražniki. Tedaj proč od Gradca in novo središče za slov. Štajar!

Svaril nas je na dalje pred sovražniki, katere ima narod naš v svoji lastni sredini ter nas pozival, da naj pazimo, da se bode povsod uradovalo v našem jeziku. Nazadnje je povdarjal že sicer obče znano, pa vendar še premalo izvrševano pravilo: «Svoji k svojim!» ter pokazal na nečuvjenih zadnjih Celjskih dogodkih, da ima Nemec in nemčur za nas le takrat, kadar kaj kupujemo pri njem, prijazni obraz in še takrat je njegova prijaznost le hinavska krinka. Pokažimo njim, da živijo oni od nas, zahajajmo v Celju in doma le k slovenskim trgovcem, potem bodo naši nasprotniki kmalo izgubili svoje Bismarkove roge.

Potem je govoril odgov. urednik «Domovine» g. Ante Beg ter pokazal, da so naši poslanci v Gradcu mučeniki, da se njim grozi in ščuva zoper nje očitno po časopisih. Na njegov poziv izrekli so vsi navzoči gostje vsem slov. poslancem, osobito navzočemu g. dr. Srneču popolno zaupanje. — Tudi on je slikal našo tužno preteklost in sedanost, a budil v nas ob enem upanje in zagotovljenje, da bomo zmagali: Nemški grad je porušen v sipo in prah, slovenska bajta pa še stoji!

Nato so se sprejeli sledeči sklepi enoglasno: 1) Ker v Gradcu ni za nas pravice, zahtevamo mi štajar. Slovenci ločitev od Gradca in lastno svoje središče za šolske in uradovalne in urejevalne zadeve. 2) Ker se je pri zadnjih Celjskih izgredivih pokazalo, da Slovenec od strani mestne policije ne dobiva zadostne brambe in varnosti, zahteva se naj, da se Celjska mestna policija podpravi. 3) Zbrani zborovalci želijo drž. poslance Slovence, da se naj držijo slovanskih tovarišev tako dolgo, dokler ti ne stopijo v nasprotje našim narodnim težnjam in zahtevam.

Sklep pa je bil, kakor povsod: Imeli smo se dobro v prijateljskem krogu pri našem Petrinčiču. Obema gg. govornikoma in vsem dragim gostom kličemo slava in zahvalo in: «Na veselo svidenje!»

Iz Jarenine. (Kmetijska zadruga.) V nedeljo dne 1. oktobra se je ustanovila tudi pri nas kmetijska zadruga. Ko je sklicatelj osnovalnega shoda pojasnil namen naše zadruge ter razložil zadružna pravila, so takoj vsi navzoči pristopili kot udje k novi zadruzi. Nato se je vršil ustanovni občni zbor. V načelnistvo zadruge so bili izvoljeni gg.: Fric Šmirmaul, načelnik, Jakob Rošker, načelnika namestnik, Vinko Rotman, tajnik, Anton Lorber, blagajnik, Leopold Zupanič, Ivan Sekol in Alojzij Drozg, odborniki. V nadzornistvo so bili izvoljeni gg.: župan Ignacij Zupanič, predsednik, Tomaž Rojs, Lovro Murko, Alojzij Herič in Jožef Jager, odborniki, v razsodišče pa gg.: Jožef Polančič, predsednik, Florijan Lorbek, Anton Šparl, Franc Štancer in Karol Šauperl, odborniki.

Z ustanovitvijo zadruge je dovršena organizacija jareninskih Slovencev. Bralno

strela počila. Cukrl jo iz strahu pobriše. O Bog, usmili se me!

In človek bi še ne mrmral, če bi to minilo z današnjim dnem! Toda to se ponavlja vsak dan, kar trajajo pustni plesi. Jasni Emir, kdo bi v tem obupu ne mislil na samomor! To pa rečem, ako se skotnem še enkrat na svet, potem mu pa zaigram komedijo, kakršne še ni videl!

Nedelja je. Zima je taka, kakor da bi delala eksperimente in kazala ljudem, kaj vse ume. Da bi se moj gospod obranil vsaj nekoliko hude zime, igral se je malo z rujnim vinčkom. Zlezlo mu je v lase. Glavo je imel gorko in tudi jaz sem bil malo boljše volje. Toda kaj so sojenice napredle! Neki kočijaž se nama ni hotel ogniti, moj gospod je klel, beseda da besedo, kočijaža se jameta pretepali z biči in predno sem se nadjal, ležal sem v snegu na vseh štirih.

Moj gospod me ni več vzdignil in tako sem ležal, krvaveč iz sedmerih ran, v snegu do jutra. Mnogo ljudi je šlo mimo mene; pa kaj, ko je vendar imel vsak boljše klobuk, nego sem bil jaz — kdo bode se pripognil za revežem? Moj glas je bil glas vpijočega v puščavi.

Stoprav jutraj, ko sem že skoro zmrznil, prišel je do me Samaritan; usmilil sem se

mu. Zagnal je svoj klobučec na moje mesto in prilastil si je mene.

Ali mu naj bodem za to hvaležen?

Kako sem se imel pri njem in kakšna je bila moja konečna usoda — o tem v petem in poslednjem poglavju.

Smešničar.

(Za besedo prijel.) Sodnik: »Zaradi vaših zločinov ste obsojeni na deset let ječe; imate li še kaj dodjati?«

Toženec: »Hvala, gospod, raje bi kaj odtegnil!«

(Iz otroških ust.) Deček (stricu): »Povej mi stric, ali trguješ z živalimi?«

Stric: »Zakaj to vprašaš?«

Deček: »Moj oče je včeraj rekel, da prineseš vsako noč domu opico.«

Gost mudivši se dolgo pri čaši vina v neki obitelji se hoče pozno vračati domov, pa ne zna pota. Domača hčerka Albinka hiti k sosedu po kašipota ter kliče: »Tonč, Tonč!« Tonč si ravno v krmi dela gnezdo, pa vpraša: »Kaj je Albinka?«. Albinka: »Tonč, posodi enemu pot!« Tonč: »Kako pa — počasi ali ali hitro?«. Albinka: »Kako tako vprašaš, Tonč!« Tonč: »Veš, če hitro, vzamem palico, da ga napodim, če pa počasi, pa brez palice, da ga spremim«. Albinka: A ne Tonč, počasi!